

TIZ ÉVVEL EZELŐTT

MAGYAR PARTIZÁNOK SALGÓTARJÁN VIDÉKÉN

Nógrádi Sándor altábornagy

Most 10 éve annak, hogy a salgótarjáni szénmedencében megindult a magyar partizánok fegyveres harca. A bányászok már azt megelőzően derekasan szabotálták a termelést, vagy úgy, hogy nem mentek le a bányába, vagy úgy, hogy lementek, de nem dolgoztak. Adósak maradtak a szénrel a fasiszta hadvezetésnek s ugyanakkor bátor kiállásukkal nagy szolgálatot tettek a hazának.

A párt úgy határozott, hogy a salgótarjáni bányászok harcát minden erővel támogatni kell, a fegyverek erejével is. Más harcosokkal együtt e sorok írója kapta a megtisztelő feladatot. Hálásabb vidéket a partizánmozgalom sikeres kibontakozása számára alig lehetett elképzelni, mint a salgótarjáni szénmedence. Ott százakban élt még az 1919-es Tanácsköztársaság dicső emléke, ott sokezen vettek részt a Horthy-korszakban lezajlott véres bányásküzdelmekben. De most már nemcsak ők kezdeményezték az ellenállás legkülönbözőbb formáit és akcióit, hanem az „öregek“ fiai, lányai is éppenúgy, mint a medence forrólelkű bányászasszonyai, akikben határtalan gyűlölet gyülemlt fel a német és magyar fasiszták ellen. A vidék dolgozó parasztjai, erdőmunkásai, mind-mind a bányászok oldalán álltak. Amikor a partizánok Szlovákia hegyeiből lehúzódtak közéjük, első meglepetésük az volt, hogy a Szálasi-fasiszták sok községben féktelen terrorjuk ellenére sem tudták megvetni a lábukat. Ezt elmondhatta magáról Karancsalja, Bocsárlap-újtó, Karancsberény, Somoskő és még több más falu.

Az észak felől ide vonuló partizánecsapat inkább belekapcsolódott a már meglévő helyi ellenállási mozgalomba, rendezte sorait, erősítette és továbbfejlesztette azt, mintsem kezdeményezte. Mert íme, miket talált készen a salgótarjáni medencében. Ott volt id. Bandúr Gyula fegyveres csoportja, amely már többhetes harci múltra tekintett vissza. A partizánok hallottak róla, keresték és megtalálták. Jelentkezett a partizánok parancsnokának egyik harcálláspontján, a karancsberényi erdőben Kovács János erdész és Balázs Barna bányász, mindkettő fegyverrel a vállán és felajánlotta 15 főből álló salgótarjáni csoportja csatlakozását a partizánokhoz.

— Mi a gömörsidei erdőből jöttünk. Hatvanan vagyunk, vannak fegyvereink. Csatlakozni akarunk a partizánokhoz. Szeretnénk megtudni, hogy mit kell cselekednünk.

Igy mutatkozott be, lábhoz tett fegyverrel, két 19 éves, bátor, határozott fellépésű parasztfiú a Monosza-hegy oldalán. Vállalták, hogy Gömörvidék és Ajnácskő körzetében állandóan figyelni fogják a német visszavonulás fő útvonalait és rajtautéseikkel megsemmisítik a fasiszta elnyomókat. Jött Somoskő és Egyházasháza, jöttek a környék tanyáinak fiataljai. Losoncra Barják Antal, bagolypusztai nagygazda levelet vitt a partizánegység parancsnokától a szeptember első napjaiban megalakult nemzeti bizottsághoz. A levél felszólította a Nemzeti Bizottságot, hogy küldje ki egy tagját a partizánok törzséhez. Két vezetőjét küldte ki a losonci Nemzeti Bizottság: Hódosi József bádogosmestert és Gleszk János ügyvédbojtárt. A későbbiek során ők küldtek parasztfuvarosokkal téli ruhaneműt és kötszert a partizánok számára, vállalták egy hadifontosságú üzem leállítását Losoncon, s ezt végrehajtották.

A frontról megszökött katonák egy tizes csoportja Kerényi és Varga hadnagyok vezetése alatt egyszóra hajlandó volt a partizánok oldalán folytatni a harcot a német fasiszták ellen és már a legközelebbi ütközetben derekasan meg is állta a helyét.

A visszavonuló németek csak az utakon mertek közlekedni. Egyízben december elején Tózsér vadór útján, aki a partizánokkal barátkozott, a magyar tábori csendőrök Karancsberényből azt üzenték a partizánoknak, hogy a németek készülnek átfésülni az erdőt. A partizánok visszaüzentek, hogy csak jöjjenek, várják őket. Persze, az átfésülésből nem lett semmi. A németek számára nem volt élelem a falvakban, tanyákon, de a partizánokat a lakosság sohasem hagyta éhezni, A tanyák egymással vetekedve sütötték a kenyeret és küldték a borjakat, bárányokat, a tejet, a mézet a táborba, hogy semmiben se legyen hiányuk a partizánoknak. Hólya-pusztá, Bagoly-pusztá, Abroncsos-pusztá, Macskalyuk, Vidossza-pusztá és sok más tanya magyar és szlovák parasztszervezetek nélkül adtak és utolsó falatjukat is megosztották volna a partizánokkal. Ebből látni, a nép mozdult meg és készült megsemmisítő harcra a fasiszta elnyomók ellen.

A szlovák területről délre húzódtott partizáncsoport működését október első felében Losonc környékén kezdte meg. Köztük voltak a parancsnokon kívül más, a Szovjetunióból érkezett magyarok, akik az elsők között tették le ünnepélyes keretek között az esküt. Itt adjuk közre e szent partizáneskü szövegét:

„Én, aki szabad elhatározásomból, önként léptem be a Magyar Szabadságharcosok soraiba, esküszöm, hogy minden erőmmel és tudásommal harcolni fogok a magyar nép teljes felszabadulásáért, ősi ellenségünk: a német és a hazaáruló Horthy és követői ellen. Mint a Nemzeti Függetlenség katonája, hűségessküt teszek a szabad, független és demo-

kratikus Magyarországra — történelmünk nagy szabadságharcosainak e szent eszméjére. E cél elérése érdekében kész vagyok a harccal járó minden visztonyságot és veszélyt fegyelmezetten vállalni és ha kell, élelmet is feláldozni. Fogadom, hogy a szabadságharcosok csoportjában ingadozás nélkül végrehajtom feljebbvalóim parancsait, hogy társaim mellett a végsőkig kitartok és szigorúan megőrzöm a szabadságharcos népmozgalom minden titkát. Ha netán mégis, bármely oknál fogva árulóvá vetemednék szent ügyünkkel és bajtársaimmal szemben, úgy kérlelhetetlenül sujtson le rám a szabadságharcos népmozgalom szigorú törvénye.“

A magyar partizáncsoport szorosán együttműködött a szlovák és szovjet partizánokkal. Közben szóban és írásban tevékenyen agitált a horthysta hadsereg katonái között. Naponta jöttek át a fronton magyar harcok és beálltak a partizánok soraiba.

Az október 16-án megindított német támadás tényerése azonban felszorította a partizánalakulatokat az Alacsony-Tátrába. Itt megszakadt a partizánok összefüggő arcvonala, a csoportok az erdőkbe húzódtak. Megkezdődött a rajtaütésszerű, gyorsleflyású harcmodor alkalmazása a német fasiszták ellen, ami együttjárt a szabotálásokkal, a fasiszta hadsereg híradó és egyéb eszközeinek állandó rongálásával.

A magyar partizáncsoport magjához a magyarokon kívül néhány kitűnő szovjet és szlovák partizán is tartozott. E csoport egyrésze az Alacsony-Tátrában Donovanál községben ütközött meg egy, a felszabadított szlovák partizánterületek ellen nyomuló német egység elővédjével. Előfordult, hogy az Alacsony-Tátra hegyeiben aknavetőket bevetésével kísérelték meg a német fasiszták a magyar partizáncsoport megsemmisítését. Csatározások közben déli irányba, a salgótarjáni szénmedencébe vonulva, Losonctól mintegy 25 km-nyire nyugatra, Túrmezőn folytatott a csoport egyszer heves éjjeli tűzharcot egy fasiszta egységgel. Ebben a harcban különösen kitűntette magát leleményességével és bátorságával Szamsonyenkó Tánya szovjet rádióslány.

Palicsekék és az Abroncsos-pusztá

Abroncsos-pusztá festői hely a Monosza-hegy tövében. Minden oldalról erdőborította hegyek veszik körül. Habár néhány kilométernyire fekszik csak Ragyolc községtől, lakosai a rossz út miatt alig érintkeznek a külvilággal. A pusztát inkább településnek lehetne nevezni. Tíz-tizenkét dolgozó parasztcsaládból áll, határa annyinak ad kenyeret. Palicsek János a bíró, ő intézi a település ügyes-bajos dolgait. Magas, szikár, feketehajú, negyvenöt év körüli ember. Szlovákos kiejtéssel beszéli a magyar nyelvet. Neki is, feleségének is, aki csendes, okos és feltűnően ügyeskező szlovák asszonyka, igen nagy a tekintélye a pusztá többi lakosa előtt. Magától értetődött, hogy a partizánok felderítői a

Monosza körüli tevékenységük közben Palicseknél tájékozódtak a környék sajátosságairól. Akkor a partizáncsapatnak ki kellett vonnia magát a karancsberényi szűk ellenséges gyűrűből és új, alkalmas terepet kellett megszállnia a harc folytatása céljából. A csapat legjobb felderítője, Papp Gazsi Béla ezidőben már sebesülten feküdt a Bagoly-pusztán, Barjákék gondozásában. De a felderítők a feladatot nélküle is példásan oldották meg. A bíró tudta, hogy partizánokkal áll szemben. Úgy fogadta őket, mintha saját fiai lettek volna. Öröm és büszkeség töltötte el. Mintha érezte volna, hogy a partizánok, akikről csak annyit tudott, hogy „legalább nyolcszázán” vannak, az ő hegyes-erdős vidékére készülnek. Beszélt a felderítőknek a település lakóiról, a fasisztákkal szembeni gyűlöletükről. Palicsekné jó ebédet főzött a felderítőknek, büszkén mutatta be nekik kis unokáját, sudár termetű, feketeszemű, gyönyörű szép eladó lányát.

Amilyenek Palicsekék, érzelmeikben olyanok voltak Abroncsospuszta többi lakói is. — Vannak nálunk is fiatalok; elbujkáltak a fasiszta bevonulás elől, de beállnának a partizánokhoz — mondták. Két nappal később, amikor a Monosza oldalán lévő erdőben megjelent és állástfoglalt a mintegy 100 főnyi törzscsapat, örömujongásban tört ki a völgyben eladdig csendben meghúzódó puszta. Palicsekék konyháján nagy sürgés-forgás támadt, ott főzték az ízletes birkagulyást a partizánok számára, oda futotatk be a környékbeli lakosok felderítő jelentései a partizántörzshöz való továbbítás végett.

A szovjet hadsereg Kisterenye—Salgótarján irányából jövő hatalmas nyomása arra kényszerítette a német fasiszta parancsnokságot, hogy erdei utakat is igénybe vegyen csapatai visszavonulására. Ezért lovas és gyalogos felderítők hol Sőreg, hol Egyházasbást felől jöve bukantak fel az abroncsosi völgyben. Ezek a felderítők rendszerint a partizánok hurokjába kerültek.

December második felében jártunk. A fiatal nyírfaerdőt már régen belepte a hó, hidegek voltak az éjszakák és a nappalok. Mégis biztos védelmet és rajtaütési lehetőséget a partizánok számára csak az erdő nyújthatott. Csak kis harcbiztosító osztagok és hadtáposok tartózkodhattak a völgyben. Ők néha megmelegedhettek a puszta lakóinál. Volt úgy, hogy az egész csapat bevonult a völgy házaiba és harci készségben pihenhetett néhány órát. A központ Palicsekék háza volt. Ilyenkor ott szorongtak a szomszédok az egy konyha-szobában és hallgatták a partizánok szép dalait. Halkan, de megható szépen szárnyalt a partizándal a szabadságharcosok ajkán.

Egy ilyen estén ajándékozta meg Palicsek bíró a partizánok parancsnokát egy gondosan karbantartott szovjet géppisztollyal, amit már régebben tartogatott magánál. A géppisztolyt a puszta egyik, a partizánharcosok soraiba beállt derék fia kapta meg. Itt, Palicsekék házában, december 24-én, karácsony estéjén, a partizánok vevőkészüléke se-

gítségével tudta meg a csapat törzse, hogy Debrecenben megalakult az ideiglenes nemzeti kormány. Nagy öröm volt ez a partizánok és Abroncsos-pusztai lakói számára. Örömkönnnyek is hullottak. Hajnalban a szélrózsa minden irányába hírvivők vitték szét a lelkesítő hírt a falvakba, a partizánok pedig felesküdték az ideiglenes nemzeti kormányra.

A partizánok ezt az üzenetet küldték a kormánynak:

„Magyarország Ideiglenes Nemzeti Kormányának, Debrecen. A Nógrádi partizánegység tisztjei és katonái, a magyar szabadságharc régi harcosai, nagy lelkesedéssel fogadták az ideiglenes nemzeti kormány megalakulásának hírét és a mai napon felesküdték, hogy mindhalálig hűen teljesítik a nemzeti kormánynak parancsait. A német rablók által megszállt területen állva folytatjuk a harcot az ellenség teljes megsemmisítéséig. Vesszen a német, éljen a magyar!

Harcálláspon, 1944 december 25.”

Az ideiglenes nemzeti kormány megalakításának híre még jobban fokozta a salgótarjáni szénmedence lakosságának ellenállását és példátlan hatással volt a partizánok harci kedvére.

A ragyolciak.

Csoportjuk mintegy 10 főnyi felfegyverzett bányászból állt. Mind egy szálrig rettenthetetlen emberek, igazi megtestesítői a salgótarjáni medence harcos, kommunista bányászainak. Id. Bandúr Gyula magával vitte a csoportba kisebbik fiát, a 18 éves Árpádot, a másik fia, a 21 éves Gyula, összekötő és felderítő szerepet kapott. A csoport másik markáns tagja Benyus János 42 éves bányász, vele volt Ferenc nevű fia is. Ebben a csoportban kezdték meg a harcot az olyan nagyszerű emberek, mint György Lajos, Bodnár László, Zdorni Márton, Novák Béla bányászok.

Kutya-hideg hajnalokon kőkeményre fagyott a csizma, a bakancs a partizánok lábán. Sokaknak közülük nem volt felső kabátjuk, de meleg sapkájuk sem. Így voltak a Bandúrok és a Benyusok is. Bársony Máté, a forróvérű borsodi parasztyerek, aki még Horthy hadseregéből jött át a partizánokhoz harmadmagával, úgy jelképezte a telet öltözetében, hogy egy vörös gyapjúsálat csavart a fejére. Télikabát hiányában ez is melegített.

Egy ilyen fagyos hajnalon jött be a táborba először ifj. Bandúr Gyula és jelentette az ellenség helyzetét a salgótarján-losonci országúton. A felderítő adatokat menyasszonya gyűjtötte össze gondosan, aprólékosan és juttatta el a partizánokhoz. Ettől a naptól kezdve minden nap közölte velünk felderítő munkájának eredményeit.

Egy reggelen két ifjút vezettek az őrszemek a parancsnok elé: ifj.

Benyus Ferencet és György Bélát, az egyik 18, a másik 19 éves. — Titeket mi szél hozott ide — kérdezte tőlük a parancsnok. — Partizánok akarunk lenni, — válaszolt bátran a kis Benyus. — Fegyveretek van-e? — Nincs, mondja csendesebben, szemét lesütve. — Itt az a szabály, hogy harcosokat csak fegyverrel veszünk fel, szereztek magatoknak és gyertek vissza.

Másnap reggel büszkén jelentkeztek újra, fegyverrel, elegendő töltennyel hozzá. A németek egyik gépkocsijáról szedték le a sötétség leple alatt. Akkor már hárman voltak. De a gépkocsiról utánuk lőttek és harmadik társuk megsebesült. Hárman lettek a Benyusok és ott volt már György Lajos kisöccse is.

A ragyolciak bátor magatartása, vállalkozó szelleme, helyi ismereteik egyik legnagyobb erősségévé vált a partizánegységnek. A abrancsospusztai harc idején Bandúr Árpád apja oldalán halt hősi halált. Az apa, Bandúr Gyula csodálatosan nagy lelkierővel, amelyet csak a népi elszántság igaz megtestesítőjénél lehet tapasztalni, viselte el a borzasztó csapást. Megállás nélkül folytatta a tüzelést a tanya mögül ellentámaszdásba lendült fasiszta oszlop ellen.

A somoskőiek.

Egyenként, vagy kettesével, fagyban-hóban, napokon és éjjeleken keresztül járták sokan az erdőt, a hegyeket keresztül-kasul, hogy a partizánok nyomára bukkanjanak. Sokaknak sikerült ez. Így jutottak el a partizánokhoz a mucsenyiek, a somoskőiek, a vecseklődiek is. Az egyik napon jelentkezett Somoskőből Márton András bányász 15 éves fiával. Az erdőből látcsóval jól kivehető volt, hogy Somoskő közelében az egyik magaslaton fekvő tanyán élénk mozgolódás van. A fiucska ismerte a tanyát, elmondta, hogy az édesanyja oda szokott tejért járni, de már több napja nem volt ott. Feladatot kapott a kis Márton. Hazament, megkérte az édesanyját, hogy menjen fel a tanyára tejért és jól nézze meg, kik vannak ott és mit csinálnak. Az anya pontosan végrehajtotta a megbízatást. Jelentéséből meg lehetett állapítani, hogy a tanyán tüzéri megfigyelő rendezkedett be.

Ugyanabból a faluból jött a partizánokhoz Valasek József 42 éves építőmunkás, többgyermekes családapja. Régi munkásmozgalmi ember. Ennek a gesztenyebarna hajú, nagybajuszú magyarnak megfontolt, de szenvedélyes és értelmes, olvasottságra, műveltségre valló beszédét mindenki szívesen hallgatta. Egyik, a parancsnokkal folytatott beszélgetése közben azt fejtegette, hogy a népi írók is előhírnökei az új Magyarországnak. Valasek József 1944 december 28-án hősi halált halt a monoszai harcokban. Halálával nagy veszteség érte Nógrád megye forradalmi munkásságát.

A rádiósok.

Ők a partizáncsapat kedvencei. Nekik kötelességük bármilyen körülmények között a parancsnok közelében maradni, a parancsnok pedig köteles minden eszközzel biztosítani feladataik végrehajtását, ha kell oly módon is, hogy külön fegyveres csoportot rendel ki védelmükre. Egyszerű mindennek a magyarázata. A híradás összekötőkapocs a partizáncsapat és a szabad föld, vagy a felszabadító hadsereg, sőt — mint ebben az esetben is — a partizáncsapat és a párt vezetői között. A partizánok szoros kapcsolatban működnek a hadsereggel, tőle gyakran fontos feladatokat kapnak, és ha megszakad az összeköttetés a vezetéssel, bizonyos értelemben elárvul a partizáncsapat. Kénytelen saját maga választotta irányokban működni, ahogy mondják, saját szakállára dolgozni.

Csapatunknak közvetlen összeköttetése volt Rákosi Mátyással, továbbá az ukrán partizánok vezérkarának főnökével és a IV. ukrán front törzsével. Annál nagyobb csapás volt a csapat számára, amikor elromlott az utolsó adókészüléke is és megszakadt a kapcsolata a párttal, a felszabadító szovjet hadsereggel.

A rádiócsoport 3 főből áll. Parancsnoka Sandoval José (ejtsd: Szandoval Hozé), 1936—39-ben a spanyol köztársasági hadsereg hős századosa volt. José és a két rádióslány úgy dolgozott, hogy bármilyen új állomáshelyen legfeljebb 15 percre volt szükségük ahhoz, hogy adni-venni tudjanak. Mintaszerű pontossággal dolgoztak és hősiességű bátorsággal harcoltak. Legutolsó adásuk november közepén olyan körülmények között folyt le, hogy egy, a német fasiszták által megszállt falu legszélső házában harcbiztosító csoport segítségével kísérelték meg a rádiótávírat továbbítását. Ekkor már nem volt saját áramfejlesztőjük, hanem csak olyan készülékkel rendelkeztek, amelynek működéséhez villanyvilágításos vezetékre volt szükség. E kísérletnél ez az adókészülék is kiégett, megjavítani nem lehetett. José és a rádióslányok ettől rettenetesen szenvedtek. Az életüket adták volna azért, hogy a csapatnak legyen összeköttetése. José a parancsnoktól — amint az ilyenkor lenni szokott — azt az utasítást kapta, ha a föld alól is, szerezzon rádió-adót, vagy elemeket az elromlott készülékhez, mert helyre kell állítani az összeköttetést. Alig néhány nap múlt el, José engedélyt kért arra, hogy hatodmagával, német egyenruhába öltözve, géppisztollyal felszerelve bementessen a legközelebb fekvő német fasiszta ezred körletébe és megszerezze a szükséges anyagot. Az engedélyt megkapta. A német fasiszta hadsereg akkor már úgy tele volt tűzdelve a leigázott európai országokból összeszedett legkülönbözőbb nemzetiségű katonákkal, hogy fel sem tűnt, ha azok csak a maguk nyelvén beszéltek. A csoportban németül csak az egyik rosztovi születésű orosz partizán tudott néhány szót, a többi semmit. José vezetésével késő este bementek Csákányháza köz-

ségbe. A helyőrség ügyeletes tisztí szolgálatot egy német törzsőrmester látta el. Neki adták elő, hogy a hadosztálytörzstől küldték őket azzal a sürgős feladattal, hogy szedjenek össze minden zseblámpaelemet és szolgáltatassák be azokat a hadosztálytörzsnek. A törzsőrmester maga szedte ki az elemeket a katonák és tiszthelyettesek zseblámpáiból. Százhetven elemmel és 2 autó-akkumulátorral tért vissza José csoportja. De bizony a zseblámpaelemekből nem lett áram az adókészülék számára, mert valahol mindig megszakadt köztük a kontaktus.

Ütközet az Abroncsos-pusztán.

A szovjet hadsereg II. ukrán frontjának csapatai december 26-án szabadították fel Salgótarját. A német fasiszták hanyatt-homlok özönlöttek északi irányba. Felderítőik nagy részét az erdei utakon a partizánok elfogták ugyan, mégsem mondhattak le arról, hogy élő erők visszavonulására erdei utakat is igénybe vegyenek. December 28-án éjjel 2 órakor ért egy SS-oszlopuk az Abroncsos-pusztára. Ez egy volt ama kevés éjszakák közül, amikor a partizántörzscsapat — ekkor mintegy 95 fő — harckészültségben a puszta házaiban melegegett. Az őrszemek jelentették az SS-csapat beérkezését és riasztó lövéseket adtak le. Pali-csek házából a parancsnokkal együtt elsőnek Lapsov Jenő törzsparancsnok ugrott ki. A tornácra állva tüzeltek bele géppisztollyal a háztól jobbra-balra húzó fészerektől körülvelt udvaron sűrűn gyülekező SS-ekre. Csak annyit lehetett látni a sötét éjszakában, hogy sokan közülük összerogytak. Hallani lehetett jajgatásukat, nyöszörgésüket. A támadás pánikot okozott az SS-ek között. A fészerek és házak között összevissza futkostak. Közben a partizánok a házakból kirohanva vették üldözőbe őket. Az SS-ek végül is a puszta mögötti emelkedő tisztásán foglaltak el tüzelőállást és heves géppuska- és golyószórótűzet zúdítottak a tanyára. Erejük egy zászlóaljnyi volt. A partizánok visszavonultak a tanyával szemben lévő erdős Monosza-hegy oldalába. Az SS-oszlop órákon át tűz alatt tartotta a tanyát és az erdőt. Megsemmisítő tüzet akkor kaptak újra a partizánoktól, amikor egyes osztagaik bemerészkedtek a Monosza erdejébe. A tűzharc köröskörül az erdőben délelőtt 10—11 óráig tartott. Ebben a harcban a német SS-oszlop sok halottat veszített. De itt haltak hősi halált Bandúr Árpádon, Valasek Józsefen kívül olyan nagyszerű népi hősök, mint Szvetlik Barna Mucsényból, Lapin Sándor szovjet, Hönig József szlovák partizánok és még a krónikás számára is ismeretlen néhány olyan magyar harcos, akik a frontról jöve, éppen csatlakozni készültek a partizánokhoz. Az ő sírjuk ott domborodik a Monosza tövében. A puszta lakói gondoloznak a sírt szeretettel. December 29-én átment a front a partizán csapaton s a partizánok egyesültek a felszabadítókkal.

Az abroncsos-pusztá—monoszai harcban az élők közül különösen ki-

tüntették magukat Lapsov, Tömpe, Molnár, Kurimszky, Rákosi Éva, id. Bandúr Gyula, György Lajos partizánok és még sokan mások.

A monoszai harc különösen emlékezetes a partizáncsapat számára. A németek a partizánok tevékenysége következtében nem tudták megvetni a lábukat a környező hegytetőkön és kénytelenek voltak szerveszetlenül tovább menekülni Csehszlovákia felé, ahol ugyancsak a megsemmisülés várta őket.

A magyar partizánok a felszabadulás 10. évfordulójának napjait az elesett hősök emlékének tiszteletével, a párt és a felszabadító Szovjetunió iránti mély szeretettel s hálával ünneplik meg és változatlanul hűek régi esküjükhöz, a néphez, szabad magyar hazánkhoz.